

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

E-misszió
Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

A Tiszavasvári szikesek (HUHN20116) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Nyíregyháza
2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner

E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület.

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Lesku Balázs

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Szigetvári Csaba

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Juhász Krisztina

Juhász Krisztina

Dr. Forgács Zoltán

Hauberger Júlia

Lukács Attila

Somlai Tibor

Tóth Pál

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2014

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv	5
1.A terület azonosító adatai.....	6
1.1.Név	6
1.2.Azonosító kód	6
1.3.Kiterjedés	6
1.4.A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	6
1.5.Érintett települések.....	6
1.6.Egyéb védettségi kategóriák.....	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	7
2.Veszélyeztető tényezők.....	8
3.Kezelési feladatok meghatározása	11
3.1.Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	11
3.2. Kezelési javaslatok	12
3.2.1. Élőhelyek kezelése	12
3.2.2.Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés	24
3.2.3.Fajvédelmi intézkedések.....	25
3.2.4. Kutatás, monitorozás	26
3.2.5.Mellékletek	27
3.3.A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	28
3.3.1.Agrártámogatások.....	28
3.3.2.Pályázatok.....	32
3.3.3.Egyéb	32
3.4.A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	32
3.4.1.Felhasznált kommunikációs eszközök.....	32
3.4.2.A kommunikáció címzettjei.....	32
3.4.3.Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	36
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció.....	38
1.A tervezési terület alapállapot jellemzése	39
1.1. Környezeti adottságok.....	39
1.1.1. Éghajlati adottságok	39
1.1.2. Vízrajzi adottságok	39
1.1.3. Talajtani adottságok	40
1.2.Természeti adottságok.....	40
1.2.1.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	42
1.2.2.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	44
1.2.3.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	45
1.2.4.A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	48
1.3.Területhasználat	48
1.3.1.Művelési ág szerinti megoszlás	48
1.3.2.Tulajdoni viszonyok	49
1.3.3.Területhasználat és kezelés.....	49
2.Felhasznált irodalom	52
3. Térképek.....	53

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Tiszavasvári szikesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
-------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20116
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	333,25 ha
--------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 1530* – Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

Az élőhelytípus kódja után szereplő csillag (*) azt jelenti, hogy az élőhelytípus kiemelt jelentőségű.

1.4.2. Jelölő fajok

- Kisfészkü aszat (*Cirsium brachycephalum*)
- Vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- Mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- Vidra (*Lutra lutra*)

1.5. Érintett települések

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye: Tiszavasvári

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
„Ex lege” szikes tó	HNS090	Szőlő-lapos	74,7 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről
„Ex lege” szikes tó	HNS022	Göbolyös-tó	13,58 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről

A tervezési területből 184,9 ha a Tiszavasvári Fehér-szik TT része (81/2007. (X.18.) KvVM rendelet a Tiszavasvári Fehér-szik Természetvédelmi Terület védettségének fenntartásáról).

A tervezési terület nem érint különleges madárvédelmi területet.

A tervezési terület az Országos Ökológiai Hálózat magterület (83%) és ökológia folyosó (17%) övezetével egyaránt átfed.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A Tiszavasvári Fehér-szik Természetvédelmi Terület természetvédelmi kezelési tervének szakmai anyaga 2006-ban került kidolgozásra (jogszabályban még nem került kihirdetésre).

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területrendezési terve - 19/2011 (XII.1.) rendelet
- Tiszavasvári településszerkezeti terv és településfejlesztési koncepció – 62/2003. (IV.17.) határozat
- Tiszavasvári szabályozási terv és helyi építési szabályzat – 7/2003. (V.15.) rendelet

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Körzeti erdőterv: A Tiszavasvári erdészeti tervezési körzet 2. erdőterve (**Érvényes:** 2006 01.01 – 2015.12.31.) Törzskönyvi szám: 19/2006. Kelt: 2007. április 25.

A következő tervezési időpontja a Közép-Tiszai erdőtervezési körzetben (új erdőtervezési körzet neve): 2016.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/5. Szabolcs-Szatmár-beregi apróvadas körzet vadgazdálkodási terve. **Érvényes:** 2014-ig.
(Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Szakra Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-852210-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes:** 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei MGSZH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

Hortobágy-Berettyó alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve. Közreadta a TIKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság 2010 áprilisában. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M=közepes, L= kis jelentőségű	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő, illetve jelölő státusra javasolt élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	H	0,7	1530* (Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) - A gyepek peremi részein fordul elő néhány tíz méteres túlszántás. A beszántás a jelölő élőhelyet megsemmisíti. A szikes élőhelye helyreállási képessége a szántóművelés felhagyásával csak szegényesebb formában lehetséges.
A04.01	intenzív legeltetés	M	5	1530* (Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) - Helyenként, különösen az állattartó telepek környékén, kutaknál, delelő facsoportok közelében, kihajtási útvonalakon a túl erős legelési nyomás miatt elszegényedik, kiritkul, elgyomosodik a gyepek. Egyes fajok (pl. egérárpa – <i>Hordeum murinum</i> , sziki árpa – <i>Hordeum hystrix</i>) elszaporodása a túllelt helyeken a legeltetést gazdálkodói oldalról is megnehezíti.
A04.02	alullegetetés	M	20	1530* (Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) - A nem rendszeresen legeltetett helyeken a szikes élőhelyek kedvezőtlen átalakulása indulhat meg. A rétek, szikes tó, medrek elnásodnak, a cickóros pusztagyepekben avarfelhalmozódás, magaskórós gyomok elszaporodása vezet elszegényedéshez. Legeltetés hiányában egyes inváziós fajok (főként a keskenylevelű ezüstfa – <i>Eleagnus angustifolia</i>) terjedése felgyorsul.
G01.03	motoros járművel végzett tevékenység	M	<1	1530* (Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) – A szikes gyepeken a motoros járművel történő közlekedés, különösen víztelített talajon komoly bolygatást jelent. Ennek következménye a rendszeresen használt nyomvonalakon a talaj teljes feltúrása, a gyepek megsemmisülése, elgyomosodása.
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	3	1530* (Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) - Jellemző egyes szikes gyeptípusokban a keskenylevelű ezüstfa (<i>Eleagnus angustifolia</i>) gyors terjedési hajlama megfelelő beavatkozás hiányában. Nitrogéngyűjtő tulajdonságával jelentősen átalakítja, elszegényíti a szikes gyepeket, és megnehezíti a gazdálkodást.
J02.03	csatornázás és vízelvezetés	H	95	1530* (Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) - A területen jelentő belvízelvezetési funkciójú csatornák haladnak át, emellett kisebb árok, szivárgók található. A természetvédelmi prioritásokkal nem összehangolt működtetés révén az élőhelytípus fennmaradását szolgáló természetes vízdinamikától eltérő folyamat (túlzott és nem kedvező vízkémiai belvízelöntés, illetve kiszáritó

				hatás) jelentkezik, ami, jellegének kedvezőtlen irányú megváltozását (kilúgozódás, specialista fajok eltűnése, a nád túlzott terjedése) okozza. A kisebb árkok a természetes sziki mikrodomborzatot (szikerek, padkások) teszik tönkre.
				Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) – A terület belvízelvezető csatornái kiszűrítő hatásuk révén a jelölő fajok élőhelyeül szolgáló szikes tómedrek, mocsarak térbeli és időbeli tartósságát csökkentik.
J02.05.3	állóvizek vízháztartásának megváltoztatása	H	36	1530* (Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) - A Fehér-szik (eredetileg természetes szikes tó) jellegét kedvezőtlenül befolyásolja a máshonnan érkező belvíz bevezetése (az utóbbi időszakban ez csak havária esetén fordul elő).
J03.02	élőhelyi-összeköttetések (konnectivitás) csökkenése emberi hatásra	M	100	Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), vidra (<i>Lutra lutra</i>) – A terület kis kiterjedése miatt elkerülhetetlen, hogy a kóborló, és szaporodóhelyet kereső egyedeknek emberi és agrárkörnyezetben kell mozogniuk. Ez növeli az elhullás veszélyét.
K01.03	kiszáradás	M	40	Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), vidra (<i>Lutra lutra</i>) – A Fehér-szik mint természetes jellegű szikes tó, időről-időre előforduló kiszáradása miatt nem jelent stabil élőhelyet a jelölő fajok számára. Aszályos évek sorozata tartósabb állománycsökkenést eredményezhet.
K03.06	háziállatok miatt kialakult antagonizmus	L	40	Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), vidra (<i>Lutra lutra</i>) – A Fehér-szik környezetében a pásztorkutyák zavarják a jelölő fajokat normális élettevékenységükben. Esetenként el is pusztíthatják azokat.
Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M=közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő, illetve jelölő státusra javasolt élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	L	100	1530* (Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) - A tervezési területtel határos szántók területéről átsodródó vagy átmosódó növényvédőszeres károsíthatják a jelölő élőhely élővilágát.
G05.11	közúti ütközésből eredő sérülés vagy pusztulás	M	nem értelmezhető	Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), vidra (<i>Lutra lutra</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) - A tervezési területtel szomszédos nagy forgalmú főút forgalma jelentős kockázatot jelent a jelölő fajok számára.
H02.06	mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés	M	100	1530* (Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) - A tervezési területet körülvevő szántóterületeken történő trágyázás átmosódva tápanyagterhelést okoz a mélyebb fekvésű, a felszín alatti vizek szennyezését így befogadó jelölő élőhelyen, ami a nitrofil fajok elszaporodását, gyomosodást, az élőhely biológiai sokféleségének csökkenését, degradációját vonja maga után.

Kód	Jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M=közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő, illetve jelölő státusra javasolt élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
M01.02	aszály és csapadékmennyiség csökkenés	H	100	<p>1530* (Pannon szkes sztyeppék és mocsarak) - Az aszály és csapadékmennyiség csökkenése az élőhelytípus szárazodását, jellegének kedvezőtlen irányú megváltozását, okozhatja.</p> <p>Kisfészkü aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>). Az aszály és csapadékmennyiség csökkenése hatására az élőhelyek szárazodása várható, a faj természetes vízigényét nem kielégítő körülmények között visszaszorulásával lehet számolni.</p> <p>Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), vidra (<i>Lutra lutra</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) - Az aszály és csapadékmennyiség csökkenése hatására a jelölő fajok táplálkozó-, szaporodó- és élőhelyeinek kiterjedése, időbeli tartóssága csökken.</p>

A táblázatban az élőhelytípus kódja után szereplő csillag (*) azt jelenti, hogy az élőhelytípus kiemelt jelentőségű.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Tiszavasvári szikesek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során priritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A természetvédelmi célállapot:

A Natura 2000 területen a természetvédelmi célkitűzés, hogy a jelölő közösségi jelentőségű élőhely - a 1530* kódú „pannon szikes sztyeppék és mocsarak - legalább az alapállapotfelmérés során tapasztalt nagyságban, karakterét, megőrizve, az azt fenntartó gazdálkodás keretében, a Tiszavasvári szikesek területén az élőhelyre jellemző természetes mozaik formájában fennmaradjon.

A megjelölt prioritások szerinti célállapot megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület egyéb természetes élőhelyei karakterének, egységes táji megjelenésének, természetes biológiai sokféleségének fennmaradása is biztosítható legyen.

A jelölő élőhelyek megőrzésével egyidejűleg a célkitűzés része a Natura 2000 területen található jelölő fajok: a kiscsészke aszat (*Cirsium brachycephalum*), a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) és a vidra (*Lutra lutra*) állományainak természetes élőhelyeiken való megőrzése, lehetőség szerint összehangoltan a terület további védett és értékes fajainak, külön kiemelten a szikes tavakhoz kötődő madárvilágnak az igényeivel.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- A terület egységének, természetes élőhelyi sokféleségének megőrzése: a különböző szikes élőhelyek, és azokkal szerves élőhelyi együttest alkotó egyéb természetközeli élőhelytípusok megőrzése szükséges, azok megóvása beszántással, erdősítéssel, fásítással, beépítéssel, vonalas létesítmények kialakításával, bővítésével szemben.
- A területen található gyepek fenntartása a megfelelő kaszálási/legeltetési rendszer alkalmazásával biztosítható, amely alkalmazkodik az élőhelyi sokféleséghez: Általános célkitűzés a terület összes gyeptípusára vonatkozóan az alapvetően legeltetésre alapuló, a szikes pusztagyeppek rövid fűvű állapotát fenntartó, a rétek benádasodását megakadályozó, a vizes élőhelyek megnyitását lehetővé tevő gazdálkodás, megfelelő arányban kaszálással kiegészítve.
- A benádasodott szikes tavi élőhelyeken legeltetési gazdálkodással szükséges elősegíteni a nyílt szikes vízfelületek kialakulását, a zárt nádasokon folytatott kíméletes nádgazdálkodással kiegészítve.
- A korábban beszántott, jelenleg szántóként művelt vagy gyomos parlagnövényzetű élőhelyeken a termőhelynek megfelelő jelölő élőhely rekonstrukciója a cél.
- A tájképi és élőhelyi sokféleség szempontjából cél a kisebb őshonos erdőfoltok, fás állományok megőrzése, természetességi állapotuk javítása.
- Szükséges megelőzni az inváziós növényfajoknak a természeti értékeket veszélyeztető terjedését, ezért a területen megjelenő inváziós és tájidegen fa- cserje- és lágyszárú fajok

folyamatos visszaszorításáról szükséges gondoskodni.

- A tervezési terület két viszonylag természetes állapotban fennmaradt szikes tavának (Fehérszik, Göbolyös-tó) természeteshez minél közelebbi állapotban való megőrzéséhez függetleníteni szükséges azokat a belvízrendszertől
- A terület további szikes élőhelyeinek, továbbá a kiscsészke aszat (*Cirsium brachycephalum*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*) állomány fenntartásához szükséges azok megfelelő vízigényének kielégítése, amit a területet érintő belvízelvezető célú csatornákon és árkokon a megfelelő, lecsapolást és túlzott elöntést mérséklő vízkormányzással szükséges biztosítani.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkozatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE)

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

„Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.”

A Tiszavasvári szikesek Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 8 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2014-ben tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna határ követő egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezelések, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai

miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekintő, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

KE-1 kezelési egység

A KE-1 kezelési egység területét rét- és legelőgazdálkodásra alkalmas szikes gyepek és mocsarak összefüggő egységei alkotják. A kezelési javaslatok középpontjában a kíméletes legeltetési használaton alapuló gazdálkodás fenntartása áll.

(1) Meghatározása: Rét- és legelőgazdálkodásra alkalmas szikes gyepek és mocsarak összefüggő egységei.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): F1a (ürmöspuszták), F1b (cickóros puszták), F2 (szikes rétek), F4 (üde mézpzásitos szikfokok), B6 (zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): OC (jellegtelen száraz-félszáraz gyepek), OB (jellegtelen üde gyepek), OA (jellegtelen fátlan vizes élőhelyek), OG (taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet), F5 (padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete), S7 (nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok)
- Natura 2000 élőhelyek: 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A területen a kíméletes legeltetési gazdálkodás fenntartása, szükség esetén kaszálása javasolható, a természeti értékek védelmét figyelembe vevő megfontolásokkal.

Amennyiben delelő fák, facsoportok fenntartása szükséges, akkor ezek őshonos fafajok alkalmazásával alakítandók ki, a teljes gyepterület 5%-át meg nem haladó területarányal.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység „ex lege” védett szikes tó, illetve a Tiszavasvári Fehér-szik Természetvédelmi Terület területére eső részén kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70).
- Legeltethető állatfaj: kecske. (GY69). - *Megjegyzés: kecske legeltetése kizárólag juhnyáj részeként javasolható. A vegyes juh-kecske nyájban legfeljebb 10% kecske arány*

javasolható.

- Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 állategység/ha. (GY41).
- A gyepon legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 10%-át. (GY60).
- A legeléskizárt területet a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani. (GY122).
- Kaszáló sarjülegeltetését a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos. (GY64).
- A gyeplet évente csak egyszer lehet kaszálni. (GY80).
- A parcella maximum 50%-a hasznosítható kaszálással. (GY97).
- 10 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárzúzásánál, kaszálásánál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárzúzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárzúzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni. (GY89).
- Felülvetés nem megengedett. (GY01).
- Fogasolás nem megengedett. (GY09)
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10).
- Hengerezés nem megengedett. (GY11).
- Gyepszellőztetés nem megengedett. (GY12).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet. (GY24).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén megvalósítandó élőhelyrekonstrukciós, élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található szikes gyep típusok hagyományos, optimális használati módja

évszázadok óta az extenzív jellegű legeltetés (elsősorban szarvasmarha és juh), amely alkalmazkodik a szikesek élőhelyi sokféleségéhez és térbeli változatosságához, és fenn is tartja azt (rövid fűvű szikes puszták, fenntartása, túlzott nádasodás megakadályozása, padkásodó-zsombékoló szikes gyeptörzsek fenntartása). A kaszálásos használat csak kisebb arányban indokolt (elsősorban tisztító kaszálás, illetve szikes rétek kaszálása), nagyobb mértékű huzamosabb kaszálás a gyepek túlzott homogenizálódásához vezet és tartósan nem egyeztethető össze a természetes sziki mikrodomborzat (padkások, szikerek) fenntartásával. Az intenzív gyepterápolás formái (tárcsázás, fogasolás, hengerezés) a jelölő élőhely természetes változatosságát megszüntetik, ezért nem javasolhatók. A kisebb árkok megszüntetését az indokolja, hogy ezek a felszíni vizek elvezetésével a természetes szikerek és padkás formák kialakulását meggátolják. A területen jelen levő jelentős nagyságú kistűzű aszat (*Cirsium brachycephalum*) állomány az ismertetett kezelési javaslatok segítségével fenntartható.

KE-2 kezelési egység

A KE-2 kezelési egység területéhez nádas jellegű, viszonylag tartós vízállású szikes mocsarak tartoznak. A kezelési javaslatok középpontjában a nádasok legeltetéssel való megnyitása, illetve kíméletes nádgazdálkodás folytatása áll.

(1) Meghatározása: Nádas jellegű, viszonylag tartós vízállású szikes mocsarak.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B6 (zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vízű mocsarak)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B1a (nem tözegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások); OA (jellegtelen fátlan vizes élőhelyek)
- Natura 2000 élőhelyek: 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok alapja az arra alkalmas helyeken a szikes mocsarak legeltetéssel való megnyitása, illetve a természeti értékeket kímélő nádgazdálkodási gyakorlat folytatása.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A kezelési egység „ex lege” védett szikes tó, illetve a Tiszavasvári Fehér-szik Természetvédelmi Terület területére eső részén kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kialakítani. (V41).
- A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park

igazgatóságot értesíteni kell. (V42).

- A nádatatás befejezéséről értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot. (V43).
- A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kijelölni. (V44).
- December 1. és február 15. között lehet nádatatást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembe vételével. (V46).
- A nyílt vízfelszín kialakítás érdekében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve, annak írásos hozzájárulásával vegetációs időben is végezhető nádvágtás elsősorban kézi módszerrel (pl.: kézi adapteres kaszával). (V48).
- A nádas minimum 20-30%-át nem szabad learatni. (V50).
- A hagyásfoltot 5 évig fenn kell tartani, az 5. évben aratása kötelező, és a következő hagyásfoltot eltérő helyen kell kialakítani. (V53).
- A nádatatás csak fagyott talajon végezhető. (V56).
- A nádatatást végzőnek, a nád aratásához, a rendelkezésére álló nádvágó gépek közül mindig a talaj és hidrológiai adottságainak megfelelő gépet kell használni. (V59).
- A nádatatás megkönnyítése érdekében az érintett terület vízszintjének megváltoztatása tilos. (V62).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01).
- Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetési állattartás segítségével. (V08).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén megvalósítandó élőhelyrekonstrukciós, élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található szikes tómedrekben elsősorban a túlzott tápanyagterhelés következtében meglehetősen homogén, szikes jellegét kevésbé karakteresen őrző nádas vegetáció alakult ki. Legeltetéssel lehetséges a nádas vegetáció részbeni visszaszorítása, nyílt vízfelszín kialakítása, ami a jelölő faj vidra (*Lutra lutra*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), továbbá a vonuló és költő madárfauna sokféleségének fenntartása szempontjából is lényeges szempont. A területen jelen levő kistűzű aszat (*Cirsium brachycephalum*) állomány az ismertetett kezelési javaslatok segítségével fenntartható.

A tartósabb vízállású nádasokban, illetve legeltetés vagy kaszálás hiányában, illetve részben amellet a terület egészén nádgazdálkodás megfelelően kíméletes módszerekkel alkalmas a terület jelenlegi állapotában való megőrzésére.

KE-3 kezelési egység

A KE-3 kezelési egység területéhez a Fehér-szik nyílt tófelülete tartozik. A kezelési javaslatok a terület lehetőség szerinti háborítatlanságát célozzák, eltekintve a tómeder kiszáradt állapotban való legeltetésétől.

(1) Meghatározása: A Fehér-szik nyílt tófelülete.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): a tó vízborítási állapotának megfelelően U9Nszik (szikes tavak) illetve F5 (padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B6 (zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak), OG (taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet)
- Natura 2000 élőhelyek: 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén gazdálkodás nem folyik, az nem is indokolt. A tómeder kiszáradt állapotban történő legeltetése kifejezetten természetvédelmi, nem gazdálkodási szempontból indokolt.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A kezelési egység teljes egészében a Tiszavasvári Fehér-szik Természetvédelmi Terület területére esik, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

A terület vízborított állapota esetében:

- A területet kezeletlenül kell fenntartani, mindennemű beavatkozás tilos.

A terület kiszáradt állapota esetében:

- Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás. (GY18). - *Megjegyzés: a kezelési egység területén a legeltetés csak a tó kiszáradt állapotában javasolható*
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A szikes tavi jelleg természetéhez minél közelebbi állapotba való helyreállítása céljából javasolt a tó területét véglegesen függetleníteni a belvízrendszerrel. Ennek érdekében javasolt a szomszédos

belvízelvezető csatornával való kapcsolat megszüntetése.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található szikes tó élővilága – elsődlegesen mint a jelölő faj vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), vidra (*Lutra lutra*) élőhelye, továbbá az itt költő és táplálkozó madárvilág – szempontjából vízborított állapotban fontos a lehető legnagyobb mértékű háborítatlanság biztosítása. Kiszáradt állapotban a legeltetési használat szolgálja a tófelület túlzott benövényesedését okozó mocsári vegetáció kialakulását. A területen a jelölő növényfaj kífészű aszat (*Cirsium brachycephalum*) előfordulása is lehetséges, a leírt kezelési módok fenntartásához megfelelőek.

KE-4 kezelési egység

A KE-4 kezelési egység területéhez a Göbolyös-tó nyílt tófelülete tartozik. A kezelési javaslatok a terület beavatkozásoktól mentes fenntartását célozzák.

(1) Meghatározása: A Göbolyös-tó nyílt tófelülete.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): a tó vízborítási állapotának megfelelően U9Nszik (szikes tavak) illetve F5 (padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B6 (zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak), F4 (üde mézpázsitos szikfokok)
- Natura 2000 élőhelyek: 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén gazdálkodás nem folyik, az nem is indokolt.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A kezelési egység teljes egészében „ex lege” védett szikes tó területére esik, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A területet kezeletlenül kell fenntartani, mindennemű beavatkozás tilos. (V67).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukciós, élőhelyfejlesztési javaslat a kezelési egységre vonatkozóan nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található szikes tó a tájegység egyik utolsó, természeteshez igen közeli állapotban fennmaradt szikes tava. A jelölő állatfaj vöröshasú unka (*Bombina bombina*) fontos élőhelye, és a jelölő növényfaj kiskészű aszat (*Cirsium brachycephalum*) előfordulása is lehetséges. Területén több évtizede nem folyik semmiféle gazdálkodás. állapota stabilnak tekinthető. A Fehér-szikkal ellentétben nem érte mesterséges belvízelöntés, ebből adódó eutrofizáció, benádasodás, kiédesedés sem fenyegeti, így a biomaszra legeltetési eltávolításáról, a vegetáció megnyitásáról sem szükséges gondoskodni. Fennmaradásához a közvetlenül kezelési beavatkozások a továbbiakban sem szükségesek, nem indokoltak.

KE-5 kezelési egység

A KE-5 kezelési egységhez a tervezési terület két őshonos fafajú erdőállománya tartozik. A kezelési javaslatok célja, az állományoknak – mint az élőhelyi sokféleség szempontjából fontos élőhelyeknek – lehetőség szerinti természetközeli állapotban való fenntartása, és az intenzíven terjedő tájidegen fafajoktól való mentesítése.

(1) Meghatározása: Őshonos fafajú, de spontán terjedő tájidegen fajokkal elegyes erdők.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): RC (őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): –
- Natura 2000 élőhelyek: –

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó üzemtervezett erdőkben a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a nevelővágások során általános javaslat a tájidegen, különösen az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

Erdőkre vonatkozóan:

- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet.
- Körzeti erdőterv: A Tiszavasvári erdészeti tervezési körzet 2. erdőterve (Érvényes: 2006.01.01 – 2015.12.31.) Törzskönyvi szám: 19/2006. Kelt: 2007. április 25.
- A kezelési egységnek a Tiszavasvári Fehér-szik Természetvédelmi Terület területére eső részén kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. (E16).
- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábön álló holtfák meghagyása. (E17).
- Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. (E28).
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31).
- Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában. (E38).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukciós, élőhelyfejlesztési javaslat a kezelési egységre vonatkozóan nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységhez tartozó őshonos fafajú erdők fontos elemei a Natura 2000 területet alkotó természetközeli élőhely-együttesnek. Ugyanakkor a környező gyepek védelme érdekében szükséges a fás állományok mentesítése az inváziós fásszárúaktól. Mivel az őshonos fafajú erdőállományok aránya a tervezési területen csekély, indokolt véghasználat során számottevő területi lefedettséggel az idős állományrészletek meghagyása, és a holtfa védelme.

KE-6 kezelési egység

A KE-6 kezelési egységhez többnyire intenzíven terjedő fafajok (fehér akác – *Robinia pseudoacacia*, amerikai kőris – *Fraxinus pennsylvanica*) által alkotott fasorok, facsoportok tartoznak. A kezelési javaslatok célja a szomszédos élőhelyek védelme az intenzíven terjedő

tájidegen fás növényzettől

(1) Meghatározása: Tájidegen, többnyire intenzíven terjedő fafajok (fehér akác – *Robinia pseudoacacia*, amerikai kőris – *Fraxinus pennsylvanica*) által alkotott fasorok, facsoportok.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): S7 (nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok), RA (őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): P2c (idegenhonos cserje- vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok)
- Natura 2000 élőhelyek: –

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység élőhelyeihez nem kötődik kifejezett gazdálkodási tevékenység. Az esetleges fahasználat során javasolt a letermelésre kerülő tájidegen fafajú fák helyére őshonos fajok egyedeivel pótlást végezni.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása. (E54).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós, élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Javasolt az idős, odvas, böhöncös fák, esetleg állva száradt fák megőrzése.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységhez tartozó fasorok, facsoportok fontos táji elemek a Natura 2000 területen, ugyanakkor az ott található spontán terjedésre hajlamos idegenhonos fásszárúak, inváziójukkal veszélyeztethetik a környező gyepterületeket, közösségi jelentőségű élőhelyeket. A kezelési javaslatok az inváziós fajok arányának csökkentését célozzák.

KE-7 kezelési egység

A KE-7 kezelési egységhez a szikes gyepekkel, mocsarakkal érintkező, azok feltörése révén kialakított szántók tartoznak. Az ezeken folyó gazdálkodás potenciális veszélyforrást jelent a környező természetközeli élőhelyekre, és részben meggátolja azok természetes összeköttetését. A kezelési javaslatok a szántók visszagyepesítését célozzák, s amennyiben az nem valósul meg, a szántóművelésre vonatkozó javaslatok a veszélyeztető hatás mérséklését szolgálják.

(1) Meghatározása: A szikes gyepekkel, mocsarakkal érintkező, azok feltörése révén kialakított szántók.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): T1 (egyéves intenzív szántóföldi kultúrák); T10 (fiatal parlag és ugar)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): –
- Natura 2000 élőhelyek: –

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén a természetvédelmi célkitűzéseket leginkább élőhelyrekonstrukcióként értelmezhető gyepképzés alakítása szolgálja. Amennyiben az nem megvalósítható, a szántóföldi gazdálkodáshoz kötődő javaslatok relevánsak.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó szántóföldi élőhelytípusaira nincsenek. Az esetleges élőhelyrekonstrukció keretében helyreállítható gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység „ex lege” védett szikes tó területére eső részén kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel. (SZ52).
- Tájidegen fűmagkeveréssel történő vetés tilos. (SZ63).
- Melioráció tilos. (SZ46).
- Drénezés tilos. (SZ48).
- Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető. (SZ49).
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett. (SZ19).
- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni. (SZ37).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén élőhelyrekonstrukciós célból javasolható a szántóterületek füves

élőhelyé alakítása, majd kaszálóként vagy legelőként való hasznosítása. A sikeres gyepesítést fűmagvetéssel célszerű kivitelezni. A gyeptelepítésnél nedvesebb térszínen réti ecsetpázsit (*Alopecurus pratensis*), fehér tippán (*Agrostis stolonifera*), szárazabb térszínen veresnadrág csenkesz (*Festuca pseudovina*) alkalmazása javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A Natura 2000 területen a szántókon folyó gazdálkodás potenciális veszélyforrást jelent a környező természetközeli élőhelyekre (inváziós gyomok elszaporodása, tápanyag és vegyszerterhelés). Elsődleges cél ezért a szántóművelés felhagyásával a gyepek helyreállítása. Amennyiben az nem megvalósítható, a szántóföldi művelés folytatása mellett a környezetkímélő besorolású vegyszerekre és a műtrágyahasználat mellőzésére vonatkozó javaslatok csökkenthetik a káros hatások kockázatát.

KE-8 kezelési egység

A KE-8 kezelési egység a terület legfontosabb csatornáit foglalja magába, amelyekhez önálló gazdálkodási tevékenység nem kapcsolódik, ugyanakkor élőhelyi, ökológiai folyosó funkciója és a természetes élőhelyek vízgazdálkodására gyakorolt kulcsszerepe miatt természetvédelmi kezelési feladatok kapcsolódnak hozzájuk. A csatornáknak csak kis szakasza halad a Natura 2000 terület határain belül, a javaslatok ezért tágabban, a Natura 2000 területtel szomszédos szakaszokra nézve is megfontolandók.

(1) Meghatározása: Mesterséges csatornák és töltésük.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): BA (fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): OC (jellegtelen száraz-félszáraz gyepek), OB (jellegtelen üde gyepek)
- Natura 2000 élőhelyek: –

(3) Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok:

A csatornák nyomvonalán és a parti sávokon a mindenkori vízjogi engedélynek megfelelő működést biztosító fenntartási munkák elvégzése során a hínárkaszálást, nádvagást javasolt előnyben részesíteni a kotrással szemben. Az esetlegesen szükséges kotrásos karbantartást az élővilágot legkevésbé zavaró, a szaporodási és telelési időszakokkal legkevésbé átfedő, augusztus 1. és október 15. közötti időszakban javasolt elvégezni. Előnyben részesítendő a félszelvényű kotrás, az érintetlenül hagyott oldalon legkorábban 2 éves visszatérési idővel. A parti sáv rendezését szolgáló munkálatok időzítésére a június 15. – február 15. közötti, a meder növénytelenítésére június 15. – február 15. közötti időszak javasolható. Haváriaesetek esetében a fentieket nem

szükséges figyelembe venni. A csatornák medrének kotrásából származó iszap parton történő deponálása nem javasolható, azt a területről szükséges elszállítani.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni. (V01).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó csatornákon javasolható vízvisszatartó műtárgy vagy műtárgyak létesítése, üzemeltetése amelyek - nem meggátolva a tél végi, kora tavaszi illetve esetleg más időszakban fellépő belvíztöbblet átvezetését - megakadályozzák, hogy száraz időszakban a szikes élőhelyek fennmaradásához szükséges vízmennyiség eltávozzék a területről. A vízvisszatartás megvalósítása csak – a jelen fenntartási terv keretein túlmutató – előzetes tervezés alapján lehetséges.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A csatornák fenntartási szakaszán legalább éves rendszerességű kaszálással, szárazúzással szükséges gondoskodni az ott terjedő inváziós növényfajok visszaszorításáról.

(7) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A terület egészére vonatkozóan szükséges megoldani a szikes élőhelyek és a közösségi jelentőségű fajok vízigényének biztosítását. A kezelési egységbe tartozó csatornaszakaszok kulcsszerepet játszanak a terület vízháztartásában. Emiatt szabályozható, és különösen a nyári aszályos időszak vízellátását is megoldó vízkormányzás kialakítása szükséges a csatornákon. A javasolt beavatkozással kitolható az az időszak, amelynek során a szikes rétek és mocsarak vízellátása (elsősorban a talajvíz révén) megfelelő.

A kezelési egység területén található csatornák, fontos élőhelyek a jelölő fajok, mocsári teknős (*Emys orbicularis*) és vöröshasú unka (*Bombina bombina*) számára, amit figyelembe szükséges venni a csatornák karbantartásakor.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

A terület egészére vonatkozóan szükséges megoldani a szikes élőhelyek és a közösségi jelentőségű fajok vízigényének biztosítását. A kezelési egységbe tartozó csatornaszakaszok kulcsszerepet játszanak a terület vízháztartásában. Emiatt szabályozható, és különösen a nyári aszályos időszak vízellátását is megoldó vízkormányzás kialakítása szükséges a csatornákon.

A viszonylag természetes állapotban fennmaradt szikes tavak: a Göbolyös-tó és a Fehér-szik területét a mesterséges belvízelvezető rendszertől függetlenül szükséges fenntartani. A Göbolyös-tó esetében ez nem igényel beavatkozást, mivel nem kapcsolódnak hozzá mesterséges csatornák. A Fehér-szik területét a Királytelki-csatorna érinti, amelyből 1976 és 1985 között rendszeresen érkezett belvízelöntés a területre, jelentősen megváltoztatva a tó jellegét. Bár a belvízelvezetés azóta gyakorlatilag megszűnt, a szikes tavi jelleg helyreállításának leginkább az felelne meg, ha a tó fizikailag véglegesen függetleníthető lenne a belvízelvezető rendszertől. Ennek érdekében javasolt a szomszédos belvízelvezető csatornával való kapcsolat teljes megszüntetése.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak védelme alapvetően az élőhelyek megfelelő kezelésén keresztül biztosítható, a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján. Specifikus fajvédelmi intézkedések a tervezési területen belül nem indokoltak.

A kisészkü aszat (*Cirsium brachycephalum*) állományai a szikes jellegű gyepek és hozzájuk kapcsolódó mocsári élőhelyek megfelelő kezelésével (legeltetés, kíméletes kaszálás) - a fajra jellemző nagy állományméret-ingadozás keretei között - stabilan tarthatók (jelenleg a faj előfordulása a KE-1 és KE-2 kezelési egység területén ismert, de – tekintettel a faj hektikus megjelenésére – a leírtak a KE-3 és KE-4 kezelési egységekben való esetleges előfordulásaira is igaz).

A terület három jelölő állatfaja, a vidra (*Lutra lutra*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*) és a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) számára az élőhely megfelelő vízellátása a kritikus tényező. Élőhelyi összefüggéseiből kiragadva mindhárom faj számára kedvezőtlen a természetes szikes tavi dinamikának az a sajátossága, hogy a tó időről időre (olykor egymást követő több éven át is) kiszárad. A kiszáradás azonban csak olyan beavatkozásokkal – kívülről származó vízpótlás – lenne meggátolható, ami kedvezőtlenül hatna a jelölő élőhelyre. Ez mindenképpen elkerülendő, azaz a három jelölő faj populációjának stabilizálására hivatkozva nem indokolható a mesterséges vízpótlás. A jelölő fajok visszatelepülése a terület kiszáradása esetén a néhány kilométeren megtalálható stabilabb vízborítású élőhelyek (Keleti-főcsatorna, Tisza hullámtér) felől lehetséges. A jelölő állatfajok fenntartását, védelmét szolgáló konkrét kezelési javaslatok a 3.2.1. fejezetben a következő egységekben kerülnek kifejtésre: Vöröshasú unka (*Bombina bombina*): KE-3, KE-4, KE-8. Mocsári teknős (*Emys orbicularis*): KE-2, KE-3, KE-8. Vidra (*Lutra lutra*): KE-2, KE-3.

A jelölő fajok védelme érdekében a fentiekén túl a Natura 2000 határán kívül található, de azzal közvetlenül szomszédos 36-os számú főúton is javasolható intézkedés. A Tiszavasvári Fehér-szik Természetvédelmi Terület déli határán haladó úton a jelölő fajokat az erős forgalom miatt gázolás veszélyezteti. Jóllehet az érintett szakaszon a veszélyes kanyar miatt 60 km/órás sebességkorlátozás van érvényben, a gépkocsik jelentős része ennél jóval nagyobb sebességgel halad. Indokolt emiatt a nagyobb gyakoriságú sebességellenőrzés, illetve további figyelmeztető tábla elhelyezése a veszélyeztetett szakaszon. Javasolt továbbá terelőrendszer és békaátjáró létesítése.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

Monitorozás:

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében a területen monitorozás nem zajlik.

A tervezés alapját jelentő 1:10.000 léptékű élőhelyterképezés, illetve a jelölő fajokra vonatkozó botanikai és zoológiai felmérés 2014-ben készült el a teljes területre nézve. A további kutatás és monitorozás tekintetében a 2014-es felmérés eredményeit célszerű alapállapotnak tekinteni.

A jövőben szükséges a területen a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének és természetességének, valamint a jelölő fajok állományának nyomon követése.

A jelölő élőhely monitorozására javasolható 10 évente az NBmR protokoll szerinti élőhelyterképezés elvégzése. Az élőhelyek ennél ritkábban végzett monitorozása vélhetőleg nem ad megfelelő lehetőséget az esetlegesen beinduló negatív folyamatok megváltoztatását célzó idejében történő beavatkozásra. Javasolt a jelölő élőhely (1530* – pannon szikes sztyeppék és mocsarak) állományainak változását is a különböző szikes élőhelyeket reprezentáló egy-egy mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre vonatkozó módszertan.

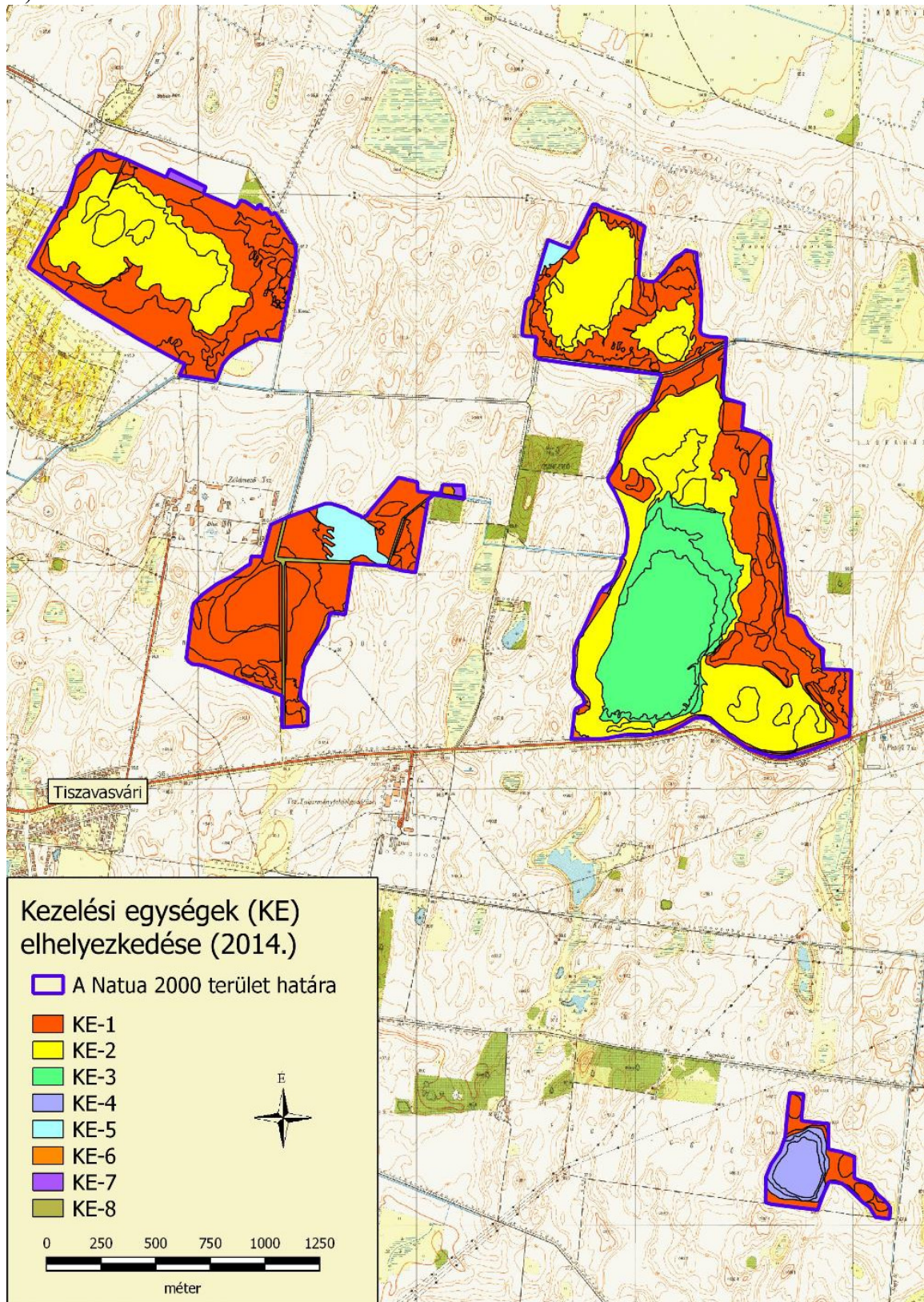
A terület jelölő fajainak - vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), vidra (*Lutra lutra*), kiscéskű aszat (*Cirsium brachycephalum*) - monitorozására az NBmR protokoll szerint 3 évente végzett felmérés javasolható. Amennyiben a háromévenkénti felmérésre kapacitáshiány miatt nincs lehetőség, akkor minimálisan az 5 évente, az élőhelyterképezéssel azonos ciklusokban végzett monitorozás javasolható.

Kutatás:

A tervezési területre vonatkozóan javasolható a szikes tómederben található nádas növényzetéiterjedési/visszahúzóási dinamikájának vizsgálata, amelyre költséghatékony volta miatt a légifotó-elemzésen alapuló elemzési módszer ajánlható. Ennek segítségével meghatározhatók azok a helyek, ahol a nádas növényzet terjedése leginkább jellemző a nyílt vizű szikes tó rovására, illetve hogyan reagál a nádas a legeltetési kezelésre.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése. (2014-es állapot)

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Tiszavasvári szikések (HUHN20116) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A fent hivatkozott Natura 2000 területen belül országos jelentőségű védett természeti területek a szikes tóként oltalmat élvező „ex lege” védett területek, melyekre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik. A tervezési területből 184,9 ha a Tiszavasvári Fehér-szik TT része; a vonatkozó jogszabály a 81/2007. (X.18.) KvVM rendelet a Tiszavasvári Fehér-szik természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról.

Ezen túl a terület egyes részei az országos ökológiai hálózat magterület, illetve ökológiai folyosó övezetének részei is egyben (ld. 1.6. fejezet).

A tervezési területből 198,45 ha – a Fehér-szik és a Göbolyös-tó részterületek teljes területe – állami tulajdon, a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében van. A nemzeti parki vagyonkezelésű területeken bérlők gazdálkodnak. A tervezési terület többi része magántulajdonban van, a területeken több tulajdonos is érdekelt.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer (MePAR) alapján a Tiszavasvári szikések kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület Tiszavasvári közigazgatási területét érintve négy fizikai blokkban található. A fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 75 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető.

A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

MEPAR Blokkazonosító	teljes terület (ha)	támogatható terület (ha)	KAT
TON8M-H-11	84	82,1	KAT20
TJKVM-K-11	56,36	50,43	-
T15VM-M-11	43,83	29,7	-
T2HFM-L-11	142,35	85,26	-

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

Agrár- környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a vidékfejlesztésért felelős miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Jelenlegi, 2009. és 2014. közötti időszakban a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet hatályos. Jelen Natura 2000 területen a támogatási rendelet gyeppaszóhasznosítási irányú horizontális célprogramjai vehetőek igénybe, ugyanis a Tiszavasvári szikesek kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület nem esik bele Magas Természeti Értékű Területek zónalehatárolásaiba. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyeppaszóhasznosítás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 Eurónak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyeppaszóhasznosítás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 Eurónak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 területen található, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a 41/2012 (IV. 27.) VM rendelet alapján a magánkésben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyeppaszóhasznosítási és ültetvény célprogramok érhetőek el a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet jelenleg hatályos rendelkezései alapján.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetőek igénybe a 124/2009. (IX.24.) FVM rendelet alapján.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez. A tervezési területen a támogatási körből elsősorban a természetvédelmi célú gyeptelepítés, illetve a mezővédő fásítás célterület releváns.

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása (25/2007. (IV.17.) FVM rendelet)

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

Az agrártámogatások és Natura 2000 kompenzációs támogatások igénybe vételére vonatkozó információk

Rendelkezésre álló információink alapján az agrártámogatások és Natura 2000 kompenzációs támogatások igénybevétele a területen gazdálkodók részéről jellemző gyakorlat. Ugyanakkor egyesek az adminisztratív terhektől való tartózkodás miatt nem élnek a lehetőségekkel.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gye- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (különböző vizes élőhelyek, szikes tavak, stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek – például a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásai szerint jelenleg a nád gyepterületekről történő irtása engedélyköteles tevékenység, ami az engedélyezési eljárással járó adminisztrációs teher miatt megnehezíti a jelölő gyepi élőhelyek benádasodásával szembeni kezelést). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A jelenlegi agrártámogatási rendszer további jelentős korrekcióra szoruló hiányossága, hogy nem ösztönzi a természetvédelmi szempontból fontos gazdálkodói beavatkozásokat a nem hasznosított mezőgazdasági területeken. Egyúttal nem is teszi érdekeltté a gazdálkodót abban, hogy azok a nem hasznosított mezőgazdasági területek, amelyek éppen a hasznosítás hiánya miatt őriznek értékes közösségi jelentőségű élőhelytípusokat, fajokat - megfelelő (vagy jobb illetve nagyobb) állapotban és kiterjedésben fennmaradjanak.

A Tiszavasvári szikesek fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez

a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Tiszavasvári szikesek Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A gyepeként nem hasznosítható vizes élőhelyek (szikes mocsarak, tavak) területén a vízelvezetés, a feltörés, trágyakiszórás, szálas takarmány tárolásának tilalma, és az inváziós fajoktól való mentesítési kötelezettséget szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a területhasználatot az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési-élőhelyrekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Tiszavasvári szikesek Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 gyepterületeken a tájidegen fafajú fasorok, delelő fák, facsoportok őshonos fafajúvá alakítását szolgáló eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók gyepké, vizes élőhellyé alakítását, erdősítését ösztönző eszközök.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem jellemzően azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak intenzív jellegű gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma szolgáltatásait, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességgű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatos pályázat nincs folyamatban, sem tervezési fázisban.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területet érintően a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Tiszavasvári Helyi Csoportja hosszabb ideje színvonalas madárvédelmi és szemléletformáló, környezeti nevelési tevékenységeket folytat. Az önkéntes természetvédelmi aktivitás megfelelő összehangolással és szervezéssel a Natura 2000 területhez kapcsolódó egyes kezelési tevékenységekbe is bevonható.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Kifejtve a 3.4.2. pont alatti táblázatban, összevontan a kommunikáció címzettjeivel.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

<i>Felhasznált kommunikációs eszközök:</i>	<i>A kommunikáció címzettjei:</i>	<i>Időpont, helyszín</i>	<i>Egyéb információ</i>
a) terepbejárás	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014.08.26. Tiszavasvári	Résztevők száma: 2
b) falufórum	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014.08.26. Tiszavasvári	Résztevők száma: 7
d) önkormányzati közzététel	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2014. augusztus (Tiszavasvári)	Kifüggesztés darabszáma: 1
e) honlap	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.11.14 -től folyamatosan	http://www.emisszio.hu/n2 + facebookon megosztva

<i>Felhasznált kommunikációs eszközök:</i>	<i>A kommunikáció címzettjei:</i>	<i>Időpont, helyszín</i>	<i>Egyéb információ</i>
f) érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok	2014. július és augusztus	Kiküldött levelek darabszáma: 64
h) sajtóesemény (sajtótájékoztató, sajtókonferencia)	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.12.11. 2014.01.30. 2014.07.30.	10 sajtó-megjelenés

A társadalmi egyeztetés szöveges ismertetése:

- Falufórum időpont és helyszín egyeztetés történt Tiszavasvári Város Önkormányzatával.
- A fenntartási terv letölthetővé vált és a véleményezhetőségről cikk jelent meg a kommunikációt végző szervezet honlapján.
- A fenntartási terv véleményezhetőségéről sajtótájékoztató került megrendezésre, melynek eredményeképpen 10 sajtómegjelenés történt (térsegi televízió, térsegi rádió, országos hetilap, megyei napilap, internetes hírportálok).
- Az érintettek jelentős köre a fenntartási terv társadalmi egyeztetésének folyamatáról, a tervek véleményezhetőségéről, a véleményezés módjairól és határidejéről postai levélben (és amennyiben az elérhetőség rendelkezésre állt, kiegészítő jelleggel e-mailben is) értesítésre került. Az értesítő levelek célcsoportok szerinti egyedi összeállítással kerültek kiküldésre. A társadalmi egyeztetés során a hatóságoknak és egyéb államigazgatási szerveknek, valamint kezelőknek és egyéb érintetteknek küldött értesítő levelek tartalmazták a kommunikációt végző E-misszió Egyesület által tárgyidőszakban társadalmi egyeztetésre bocsátott összes Natura 2000 terület fenntartási terveinek véleményezhetőségére vonatkozó információkat (terület kód, név, érintett települések, véleményezési határidők stb.). A címzettek köre:
 - Érintett önkormányzatok (1 levél)
 - Natura 2000 támogatást 2011-2014 között igénybe vevő helyben élő gazdálkodók, továbbá a HNPI-től földterületeket bérlő gazdálkodók (6 levél).
 - Azon földrészletek helyben élő magán tulajdonosai, amelyek a tervezési területen belül érintettek a jelölő élőhelyeket és fajokat, valamint kiemelt természeti értéket és/vagy konfliktusforrást hordozó, természetvédelmi szempontból legfontosabbnak ítélt területrészekben (3 levél). (A területen tulajdonosként érintett önkormányzatok és a magyar állam vagyonkezelői külön levélben kerültek értesítésre.)
 - Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal

- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal, Örökségvédelmi Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság
- Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség

- Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
- Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
- Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság
- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Hajdú-Bihar Megyei Területi Iroda
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területi Iroda
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei kirendeltség
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Hajdú-Bihar megyei kirendeltség
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Borsod-Abaúj-Zemplén megyei kirendeltség
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Igazgatóság
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Hajdú-Bihar megyei Igazgatóság
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Igazgatóság
- Vadásztársaságok Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége
- Országos Magyar Vadászkamara Hajdú-Bihar megyei Területi Szervezete
- Hajdú-Bihar megyei Vadgazdálkodók és Vadászok Szövetsége
- Országos Magyar Vadászkamara Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Területi Szervezete
- Vadászok és Vadgazdálkodók Észak-Magyarországi Területi Szövetsége
- Magán Erdőgazdálkodók Országos Szövetsége
- Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége (VTOSZ)
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Területfejlesztési és Költségvetési Főosztály
- Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Fejlesztési, Tervezési és stratégiai Osztály
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Hivatala, Terület és Vidékfejlesztési Osztály
- Észak-Alföldi Regionális Tanács
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Fejlesztési Ügynökség Kht.
- Észak-magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökség (2 levél)
- Sporthorgász Egyesületek Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége

- Hajdú-Bihar Megyei Horgászszervezetek Szövetsége
 - Horgász Egyesületek Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Szövetsége
 - Erdészeti szakirányítók (19 levél)
 - Agrárkamara tanácsadók (128 levél)
 - Falugazdász területi irodák (17 levél)
 - Vadásztársaságok (83 levél)
 - Vízgazdálkodási társulatok (19 levél)
 - Horgász egyesületek (106 levél)
 - Halászati hasznosítók (8 levél)
 - NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt.
- A meghirdetett időpontban és helyszínen megtartásra került a falufórum, melyről emlékeztető és fotódokumentáció készült. A fórumon 7 fő vett részt.
 - A meghirdetett időpontban és helyszínen megtartásra került a terepbejárás, melyről jegyzőkönyv készült. A terepbejáráson 2 fő vett részt.
 - Az érintett önkormányzat (Tiszavasvári) 2014. augusztusában kifüggesztette a fenntartási tervet.
 - A beérkezett véleményeket és észrevételeket összefoglaltuk és megküldtük a tervekészítőnek, valamint a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságnak.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A legfontosabb beérkezett észrevételek:

Kommunikáció címzettje	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Tulajdonosok, vagyongazdálkodók	igen (A jelenlegi támogatási rendszer és bérleti szerződések megvitatása).	fórumon megjelentek	nem	A terv módosítását igénylő észrevétel nem történt.
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség	igen (Növény telepítést a „Közutak tervezése” című ÚT 2-1.201. számú útügyi műszaki előírásban foglaltaknak megfelelően kell elvégezni. Vasút környezetében történő növénytelepítéskor 206/198. (XII.21.) KM rendelet, és a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. tv. 42/A § (1) bekezdésének betartása.)	levélben	nem	A terv módosítását igénylő észrevétel nem történt.
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság,	igen (A fenntartási tervnek igazodnia kell a 2009. évi XXXVII. törvény 112 § (3) bekezdés 2. pontja alapján kihirdetésre	levélben	nem	A terv módosítását igénylő észrevétel nem történt.

Kommunikáció címezettje	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály	került erdőtervrendeletek előírásaihoz, valamint az Országos Erdőállomány adatai és előírásaihoz.)			
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	igen	írásban javasoltak, fórumon megjelentek, telefonos egyeztetés történt	igen	véleményüket a szakmai tervező figyelembe vette (élőhelytérkép véleményezése, jelölő élőhelyek értelmezése, saját kezelési tapasztalatok tanulságainak érvényesítése a kezelési javaslatokban és a megalapozó dokumentációban)

A legfontosabb észrevételek, amelyek alapján a terv módosításra került:

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai véleményezték a terv megalapozását szolgáló élőhelytérképet, javaslatokat tettek a közösségi jelentőségű élőhely különböző típusainak értelmezésére vonatkozóan. Az Igazgatóság kezelésében levő területek (a Tiszavasvári Fehér-szik Természetvédelmi Terület és a Göbolyös-tó) tekintetében megosztották évtizedes kezelési tapasztalataikat (legeltetés, kaszálás, nádvágás, vízgazdálkodási problémák), amelynek szempontjai, tanulságai beépültek a 3.2.1. fejezet kezelési javaslataiba, illetve a megalapozó dokumentációba.